

Boško Radivojević

Open Source pokret

Open Source pokret nastao je pre petnaestak godina sa ciljem da unapredi razvoj i poboljša kvalitet softvera, doprinese obrazovanju i međusobnom povezivanju ljudi koji se amaterski i profesionalno bave računarima, uvede pravu konkurenciju na tržište softvera i oslobodi ga monopola velikih kompanija.

Glavno sredstvo za ostvarivanje ovakvih ambicija jeste koncept "otvorenog koda" (Open Source), koji u osnovi obezbeđuje da se uz svaki softver mora isporučiti njegov izvorni kod.

Termin "Open Source" se sve češće pominje kao sinonim za "Free Software", što je i bio prvobitni naziv celokupnog pokreta. Promena naziva bila je uslovljena učestalim pogrešnim tumačenjem engleske reči "free" u značenju "besplatno", što je izazvalo negativne konotacije među trgovcima i proizvođačima. Naime, "free" se može prevesti sa "besplatno" ("free beer", besplatno pivo), ali takođe i kao "slobodno" ("free speech", slobodan govor), što je i osnovno značenje u nazivu "Free Software". Pogrešno je, dakle, smatrati da je softver otvorenog koda besplatan. Open Source softver je slobodan.

Razvoj softvera na principima otvorenog koda doprinosi poboljšanju njegovog kvaliteta jer obezbeđuje velikom broju korisnika (programera) neograničenu slobodu izmene koda radi unošenja različitih poboljšanja i ispravljanja uočenih grešaka ("bagova"). Na sličan način softver se može lako i jeftino prilagođavati specifičnim situacijama i različitim potrebama.

Open Source koncepcija dozvoljava da izmene na softveru vrše sami korisnici ili specijalizovane firme, ali ne obavezno i originalni proizvođač. Amateri, studenti i profesionalci tako dobijaju mogućnost da uče na brilijantnim idejama iskusnih kolega širom sveta, ali i da prenose svoja znanja dalje putem izvornog koda, što doprinosi bržem razvoju računarske nauke i nadgradnji znanja na globalnom nivou.

Da bi sve pomenuto bilo valjano pravno regulisano, te da bi se sprečilo eventualno izbegavanje obaveze isporučivanja izvornog koda na bilo kom nivou razvoja softvera, odnosno da bi svaki proizvod koji je potekao od nekog Open Source paketa (modifikacijom ili redistribucijom) sačuvao Open Source karakter, formulisana je odgovarajuća licenca pod nazivom GNU General Public Licence (GNU GPL). Iza ove licence stoji organizacija Free Software Foundation (www.fsf.org), koja ga od 1984. godine propagira i pravno štiti Open Source koncept i projekte otvorenog koda. Pored GNU GPL licence, postoji još nekoliko sličnih Open Source licenci, ali je GPL najpopularnija.

Razvoj Open Source modela na globalnom tržištu uslovljava eliminisanje monopola velikih kompanija jer monopol ne može da postoji ako je finalni proizvod javno dostupan za proučavanje, poboljšavanje i dalju prodaju. Na taj način stvara se tržište na kome svako ima mogućnost da se probije sopstvenim znanjem i inteligencijom, bez primene različitih metoda finansijskog iznurivanja konkurencije i ostalih neetičkih poslovnih poteza, koje danas sve češće primećujemo.

Open Source model štiti i korisnike od situacija kao što su prestanak usavršavanja softvera od strane prvobitnog proizvođača, ignorisanje zahteva za prilagođavanje programa specifičnim potrebama ili brzo ispravljanje kritičnih grešaka. Korisnik, konačno, dobija mogućnost da bira proizvođača u zavisnosti od realnog kvaliteta pružene usluge.

Veliko pitanje za firme jeste mogućnost zarade na projektima otvorenog koda. Logično, direktne zarade od prodaje samog softvera ne može biti zbog činjenice da je izvorni kod javno dostupan, što vrtoglavo obara cenu na tržištu. Ipak, zarada je svakako moguća preko pružanja profesionalne podrške za korišćenje programa, instaliranje kompletnih hardversko/softverskih rešenja, prodaji radnih stanica sa instaliranim i podešenim slobodnim softverom, pružanju obrazovnih usluga i prodaji odgovarajuće literature.

Najbolji primer da ovakav model može da funkcioniše su kompanije koje duži niz godina uspešno posluju primenjujući ideje Open Source pokreta: IBM, Dell, Compaq, MySQL, VA Linux, LinuxCare, Mission Critical Linux, RedHat, SuSE i drugi.

Open Source Network of Yugoslavia

Open Source Network of Yugoslavia je organizacija (udruženje građana) entuzijasta koji imaju jedinstven cilj – popularisanje Open Source ideje, kao modernog modela razvoja sve većeg broja uspešnih projekata.

Radi popularisanja ove napredne ideje potrebno je, osim demonstracije nesumnjivog kvaliteta, raditi na obrazovanju i stručnom usavršavanju osoba koje razvoj softvera interesuje, kao i pružati podršku domaćim projektima otvorenog koda i njihovim autorima.

Zbog toga, OSNY će nastojati da svojim aktivnostima pomogne razvoj “Open Source” ideje u našoj zemlji, organizujući stručne seminare i druge manifestacije; izdavajući stručnu literaturu u elektronskoj i štampanoj formi; pružajući organizacionu, stručnu i finansijsku pomoć svim zainteresovanim grupama koje svojim aktivnostima doprinose razvoju “Open Source” ideje ili popularizaciji “Open Source” proizvoda u našoj zemlji.